

Här följer ett utdrag ur rättens dom:

Enligt 7 kap. skollagen (2010:800) har barn som är bosatta i Sverige skolplikt enligt föreskrifterna i kapitlet. Skolplikten ska fullgöras i bl.a. grundskolan eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap. I det sistnämnda kapitlet regleras särskilda utbildningsformer och i 23 och 24 §§ anges förutsättningar för medgivande för ett skolpliktigt barn att fullgöra skolplikten på annat sätt. Enligt 24 kap. 23 § skollagen ska medgivande lämnas om 1. verksamheten framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds enligt föreskrifter i skollagen, 2. behovet av insyn i verksamheten kan tillgodoses, och 3. det finns synnerliga skäl.

I skollagens förarbeten (se prop. 2009/10:165 s. 524 och s. 885) anges bl.a. följande beträffande 24 kap. 23 § skollagen. Tredje punkten är ny och innebär en skärpning av bestämmelsen. Det behövs dock även framöver ett visst utrymme för att under begränsad tid få medgivande till skolpliktens fullgörande på annat sätt. Synnerliga skäl kan t.ex. förekomma då eleven nyss flyttat till Sverige från något av våra grannländer men har mycket starka skäl för att gå kvar i det gamla landets skola under återstoden av terminen. Även situationer där eleven under längre tid önskar vara från skolan på grund av resor eller filminspelning kan tänkas utgöra synnerliga skäl för att under en tid få medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt om det finns mycket starka skäl i det enskilda fallet. I bestämmelsernas lydelse ligger att de ska tillämpas med stor restriktivitet. Alla barns rätt till en likvärdig utbildning är en av grundstenarna i det svenska utbildningssystemet och den aktuella verksamheten måste för den begränsade tid som ett medgivande kan avse (upp till ett år i sänder) framstå som ett fullgott alternativ till den reguljära undervisningen. Bedömningen om synnerliga skäl föreligger ska utgå från elevens intressen.

Enligt förvaltningsrättens mening aktualiseras emellertid i detta mål även frågor med anknytning till EU-rätten. Eftersom EU-rätten har företräde framför svenska bestämmelser väljer förvaltningsrätten att, inom ramen för detta mål, även behandla de nu uppkomna frågorna. Det kan i målet konstateras att elev xx önskar fullgöra sin skolgång i Spanien, en annan EU-medlemsstat, och i en privat skola. Undervisning som ges av sådana skolor ska anses utgöra tillhandahållande av tjänster mot ersättning, vilket innebär att de omfattas av den EU-rättsliga regleringen om frihet att tillhandahålla tjänster (se artiklarna 56–62 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). EU-rätten påverkar inte medlemsstaternas behörighet vad gäller å ena sidan undervisningens innehåll och utbildningssystemens organisation samt medlemsstaternas kulturella och språkliga mångfald, och å andra sidan yrkesutbildningens innehåll och organisation. Medlemsstaterna är vid utövandet av denna behörighet emellertid skyldiga att iaktta EU-rätten, bl.a. bestämmelserna om frihet att tillhandahålla tjänster (se EU-domstolens dom av den 11 september 2007, kommissionen/Tyskland, C-318/05, EU:C:2007:495).

Enligt förvaltningsrättens mening får beslutet att inte medge [...] att fullgöra sin skolplikt i Sverige på nu angivet sätt – i en privatskola i Spanien – anses innebära en inskränkning av den nyss nämnda friheten att tillhandahålla tjänster. Fråga är då om denna inskränkning kan anses motiverad.

Det kan i förevarande fall konstateras att det grundskolenämnden inte har prövat om den föreslagna spanska skolan utgör ett fullgott utbildningsalternativ eller har en nödvändig insynsnivå. Det som har föranlett ett avslag på ansökan är att kravet att det ska föreligga ”synnerliga skäl” inte har ansetts uppfyllt. Det kan konstateras att det sistnämnda kravet fördes in i skollagen med verkan från den 1 juli 2011 och att det dessförinnan räckte att de två tidigare nämnda kraven – att den föreslagna utbildningen utgör ett fullgott alternativ till den utbildning som står barnet till buds i den allmänna skolan samt att behovet av insyn i verksamheten tillgodoses – var uppfyllda. Att något av de två sistnämnda kraven inte är uppfyllda torde, enligt förvaltningsrättens mening, utgöra godtagbara skäl

till att inte medge fullgörande av den svenska skolplikten i en (privat) skola i en annan EU-medlemsstat. Dessa krav torde således vara av sådan art att de motiverar en inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster. Fråga är då om detsamma även gäller kravet på "synnerliga skäl".

Såvitt kan utläsas ur förarbetena (prop. 2009/10:165, s. 524 f och Ds 2009:25, s. 584 ff) synes kravet på "synnerliga skäl" – trots bestämmelsens allmänna utformning – i första hand ha införts för att begränsa utrymmet för att fullfölja skolplikten genom s.k. hemundervisning. Det finns inget i förarbetena som visar att införandet av detta krav på något annat sätt har syftat till att göra det möjligt för staten att – med utgångspunkt i den allmänna skolplikten – uppfylla sina sociala, kulturella och utbildningspolitiska uppgifter gentemot sina medborgare. I ett fall som det nu aktuella kan kravet därför inte anses motivera en generell inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster. Som tidigare nämnts har nämnden inte prövat om övriga förutsättningar i 24 kap. 23 § skollagen, för att kunna fullgöra skolplikten på annat sätt, är uppfyllda. Under sådana förutsättningar anser förvaltningsrätten att ett beslut att avslå en ansökan enbart på den grunden att kravet på "synnerliga skäl" inte är uppfyllt – med utgångspunkt i den restriktivitet som ordalydelsen, förarbetsuttalanden samt praxis ger uttryck för – utgör en inskränkning av friheten att tillhandahålla tjänster som inte kan rättfärdigas. En sådan tillämpning av bestämmelsen står således i strid med EU-rätten.

En domstol som finner att en nationell bestämmelse står i strid med EU-rätten kan i vissa fall vägra att tillämpa den bestämmelsen. I förevarande fall anser förvaltningsrätten emellertid att det finns utrymme att – genom s.k. fördragskonform tolkning – tolka den ifrågavarande bestämmelsen om synnerliga skäl på ett sätt som överensstämmer med EU-rätten. De situationer som anges i förarbetena som exempel på fall när det kan anses föreligga synnerliga skäl kan inte anses uttömmande. De ärenden där det finns önskemål om att en elev ska fullgöra skolplikten i en privat skola i en annan EU-medlemsstat torde därtill i sig vara av undantagskaraktär. Mot denna bakgrund bedömer förvaltningsrätten att kravet på synnerliga skäl får anses uppfyllt i det nu aktuella fallet. Grundskolenämnden har därmed inte haft fog för att avslå ansökan på angiven grund. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och målet återförvisas till nämnden för prövning av om övriga förutsättningar för medgivande att tillfälligt fullgöra skolplikt på annat sätt än som anges i skollagen, dvs. kraven på ett fullgott utbildningsalternativ och insyn, är uppfyllda.